

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Hipolito Arregi Iraola

*Hernani,
Gipuzkoa
(1916-2016)*

Aurkibidea

Biografia

Hernaniko Osinaga auzoko Oieneder baserrian jaio zen. Hamar senide izan ziren eta gazteena zen bera, Aitona eurekin bizi zenean hamahiru lagun izatera heldu ziren etxean. Aita eta ama, biak Hernanikoak zituen eta baserrik ateratzen zutena salduz ateratzen zuten bizimodua aurrera. Afrikan egon zen soldadu eta gerra lehertu zenean, Espainiara bidali zituzten. Han kamillero ibili zen bera. Hogeita lau urterekin irin fabrika sartu zen eta zortzi urte eman zituen bertan lanean. Hogeita hamahiru urterekin ezkondu zen Hernaniko emakume batekin eta bi alaba izan zituzten. Zikuñagako Biyak bat enpresan atezain hartu zuten eta handik erretiratu zen. Hernanin bizi izan dira beti.

Zintak

HER-055

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Ansa, Ainhoa
- **Data:** 2010-07-23
- **Iraupena:** 74 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Unamuno, Arianne

Pasarteak

1. Bulebarrera galtzerdiekin joan behar

- **Erref:** HER-055/002
- **Iraupena:** 0:00:46. **Hasi:** 00:02:22. **Bukatu:** 00:03:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroatera

Laburpena:

Ama Donostiara joaten zen barazkiekin eta esnearekin. Bere garaian ez zioten Bulebarrean galtzerdirik gabe ibiltzen.

2. Gatza eta baratxuria patrikan

- **Erref:** HER-055/003
- **Iraupena:** 0:02:53. **Hasi:** 00:03:08. **Bukatu:** 00:06:01
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:

Donostiara joandakoan, zauriren bat izanez gero, gatza eta baratxuria paper batean bilduak patrikan hartuta ibiltzen zen ama, zauria ez gaiztotzeko. Gindilla hartuta ere, zenbakiak esanez eta kopeta inguruan pasatuz, konjurua egiten zuten. Orduko gaixotasunak kontatzen ditu, kukurruku eztula, biriketako gaitza, erlakiztena...

3. Hizkuntzari buruzko esaera zaharra

- **Erref:** HER-055/008
- **Iraupena:** 0:00:59. **Hasi:** 00:10:04. **Bukatu:** 00:11:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Esaerak
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Izenak nola aldatzen diren aipatzen du, Oieneder baserriari izena aldatu diotelako. Esaera zahar bat esaten du: "Hiru alaba euki, Madrilera bialdu, erderaz ikasi ez eta euskeraz ahaztu".

4. Oineder baserriko sukaldea

- **Erref:** HER-055/010
- **Iraupena:** 0:03:14. **Hasi:** 00:14:25. **Bukatu:** 00:17:39
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura

Laburpena:

Denek ontzi bakarretik jaten zuten. Sukaldea nolakoa izaten zuten kontatzen du. Su-burnia, laratza, su baja...

5. Eltzeei sutako hautsarekin dizdira

- **Erref:** HER-055/011
- **Iraupena:** 0:00:58. **Hasi:** 00:17:39. **Bukatu:** 00:18:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:

Eltze batzuk lurrezkoak izaten ziren. Sutako hautsarekin dizdiratsu uzten zituzten.

6. Zilarrari dizdira ogi apurrekin

- **Erref:** HER-055/013
- **Iraupena:** 0:01:04. **Hasi:** 00:18:54. **Bukatu:** 00:19:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:

Erlojuaren zilarrezko katea dizdirarazteko ogi gogorraren apurrekin garbitzen zen.

7. Osinagako zentrala

- **Erref:** HER-055/015
- **Iraupena:** 0:03:17. **Hasi:** 00:20:56. **Bukatu:** 00:24:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura
- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:

Osinagakoa nola hil zen kontatzen du. Osinagako errotaren ondoan argindar zentrala egin zuten. Hasieran argindarra hala holakoa zen.

8. Kandela eta kriseiluarekin

- **Erref:** HER-055/016
- **Iraupena:** 0:01:47. **Hasi:** 00:24:13. **Bukatu:** 00:26:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:

Bere aitajauna eta amandrea (aitabitxia eta amabitxia) lehengusuak zituen. Jaunartze handia egindakoa, bisitan joan zitzaien eta etxerakoan argia moztua zuten. Kandela eta kriseiluarekin moldatzen ziren. Gero udalak jarri zien argindarra eta hobe zela dio.

9. Gau eskolak Don Jeronimorekin

- **Erref:** HER-055/018
- **Iraupena:** 0:03:02. **Hasi:** 00:29:08. **Bukatu:** 00:32:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak

Laburpena:

Biterira joaten zen eskolara, zortzi edo bederatzi urte ingururekin. Bazuen joateko gogoia. Azarotik martxora gau eskolak izaten ziren eta haraxe joan ohi zen geroago. Don Jeronimo zuen irakasle. Akatsik gutxien egiten zuenari dirua ematen zien, aurrezki kutxako kartillaren bitartez.

10. Gerraren hasiera amoarrainetan zebilela

- **Erref:** HER-055/022
- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 00:33:55. **Bukatu:** 00:35:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Mendia eta hondartza » Errekako arrantza eta ehiza
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera

Laburpena:

Hogei urte betetzear zela hasi zen gerra. Gerra zer zen ere ez zekiten. Amoarrainak harrapatzeko sareari txinga esaten zaio. Txanelan joan eta txingak zabaldu zituen hurrengo goizean batzeko. Amoarrainak batzen ari zela, Donostiatik tiroak entzuten ziren, gerra hasi baitzen.

11. Erreketeak Hernanin

- **Erref:** HER-055/023
- **Iraupena:** 0:02:27. **Hasi:** 00:35:45. **Bukatu:** 00:38:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak
- Politika » Jarrera politikoak » Erreketeak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera

Laburpena:

Irailean sartu ziren erreketek Hernanira. Eulako semea hil zuten erreketek, Loiolako kuarteletik zetorrela. Onddi menditik Hernanirako bidean etxe ondotik pasatzen ziren.

12. Herritarrak gerrazaleei aurre egiten

- **Erref:** HER-055/024
- **Iraupena:** 0:01:30. **Hasi:** 00:38:12. **Bukatu:** 00:39:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera

Laburpena:

Herriko eta inguruko jendea zen Onddi mendian zegoena, gerrazaleei aurre egiteko. Berehala errenditu ziren.

13. Goizeguzkin bonbak hilda

- **Erref:** HER-055/025
- **Iraupena:** 0:01:21. **Hasi:** 00:39:42. **Bukatu:** 00:41:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak

Laburpena:

Goizeguzkin bonba erori eta bi gizon hil zituen. Bizargillia esaten zioten. Idia eta behia hartu eta urtearen erdia legarra ateratzen pasatzen zuen.

14. Hernaniko fusilamenduak

- **Erref:** HER-055/026
- **Iraupena:** 0:02:58. **Hasi:** 00:41:03. **Bukatu:** 00:44:01
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Gerra garaian hildako asko izan zen Hernanin. Non fusilatzen zituzten kontatzen du. Txapelak eta oinetakoak han gelditzen ziren. Hilerrian aparteko lurra omen zegoen, bedeinkatu gabea, fusilatuak lurperatzeko. Hogeitik gora fusilatu zituzten herrian.

15. Batzokia eta errepublikazaleen zentroa

- **Erref:** HER-055/027
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:44:01. **Bukatu:** 00:45:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Abertzaleak
- Politika » Jarrera politikoak » Errepublikanoak

Laburpena:

Ezinikusia izaten zen orduan, orain bezala. Batzokia eta errepublikarren zentrua non zeuden kontatzen du.

16. Tetuanen soldadu Bilbo erori zenean

- **Erref:** HER-055/028
- **Iraupena:** 0:02:44. **Hasi:** 00:45:41. **Bukatu:** 00:48:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Tetuanen, Afrikan, soldadu zegoen Bilbo nazionalek hartu zuten garaian. Cara al Sol kantarazi zieten. Fustarekin soldadu bat nola jo zuten kontaktzen du, abesterakoan eskua ondo luzatua ez izatearren.

17. Gerran andazain

- **Erref:** HER-055/029
- **Iraupena:** 0:03:23. **Hasi:** 00:48:25. **Bukatu:** 00:51:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Gerra garaian joan zen soldadu, hogeitertekin. Udaletxeak bidaltzen zituen soldaduak, aurrez neurtu, pisatu eta beste hainbat egin eta gero. Lau hilabete Afrikan egonda, Espainiara bidali zituzten Katalunia ingurura. Andazain (kamillero) ibili zen eta erraz pasatu zuen gerra.

18. Zorriak eta arkakusoak gerra garaian

- **Erref:** HER-055/030
- **Iraupena:** 0:03:57. **Hasi:** 00:51:48. **Bukatu:** 00:55:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak

Laburpena:

Soldadu joan eta hemezortzi hilabete pasa arte ez zen etxeratu. Arropak berak konpondu behar izan zituen. Zorriaren beldur izaten ziren. Zorriak eta arkakusoak izan zituen. Hamar eguneko baimenaren ostean, berriz ere soldadu joan zen. Denera hogeita hamahiru hilabete pasatu zituen.

19. Aranazko Segundo Bergara gerran hila

- **Erref:** HER-055/031
- **Iraupena:** 0:01:47. **Hasi:** 00:55:45. **Bukatu:** 00:57:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Aranazko Falku etxekoa zen Segundo Bergara nola hil zen kontaktzen du.

20. Anai bat Teruelen desagertua

- **Erref:** HER-055/032
- **Iraupena:** 0:05:19. **Hasi:** 00:57:32. **Bukatu:** 01:02:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Anaia zaharragoak zituen eta haien gerrako kontuak esaten ditu. Anai bat Teruelen desagertu zen.

21. Irin fabrikan lanean

- **Erref:** HER-055/034
- **Iraupena:** 0:02:31. **Hasi:** 01:04:06. **Bukatu:** 01:06:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Donostialdeko lantegiak
- Ekonomia eta industria » Lan-prozesuak

Laburpena:

Soldadutzatik etorri eta laster sartu zen irin fabrikan. Gariarekin irina egiten zuten. Trenz ekartzen zen garia, Gaztelatik edo Kataluniatik. Prozesua kontatzen du.

22. Irin zuria nahiago

- **Erref:** HER-055/035
- **Iraupena:** 0:01:47. **Hasi:** 01:06:37. **Bukatu:** 01:08:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Donostialdeko lantegiak

Laburpena:

Irin fabrikako nagusiak etortzen zirenean, irin zuria eramaten zuten. Langileek ere irin zuria nahiago zuten etxerako. Hilean behin eramaten zuten.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-04-06

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com